

Tweede leven voor monumentaal schoolgebouw

ROC De Meppel in Den Haag door Bureau Kroner

Kloppend hart van De Meppel is nog steeds het grote atrium, dat als belangrijke verbinder tussen alle opleidingen fungeert. Hier is de oorspronkelijke mozaïekvloer van kunstenaar Marius de Leeuw weer in ere hersteld. Daarnaast is op basis van kleurhistorisch onderzoek door Willianne van der Sar een passend kleurconcept doorgevoerd.

In Den Haag Zuidwest heeft Bureau Kroner nieuw leven geblazen in een leegstaand schoolgebouw, een jong rijksmonument uit 1960. Het karakteristieke gebouw biedt nu onderdak aan De Meppel, een levendige campus van praktische opleidingen van het ROC Mondriaan, die verrassend goed gebruik kunnen maken van de ruimte die het gebouw biedt.

De voormalige R.K. Technische school St. Paulus aan de Meppelweg is eind jaren vijftig gebouwd naar ontwerp van de architecten Molenaar en Sips. Met de kenmerkende ritmische gevelindeling, sierbetonnen elementen en geïntegreerde kunst is het een typisch voorbeeld van de wederopbouwarchitectuur in Den Haag Zuidwest.

In eerste instantie deed de school dienst als Lagere Technische School. Later waren hier ook het Haagsch Vakcollege, een kinderdagverblijf, een tweedehands meubelshowroom en het Residentie Orkest tijdelijk gevestigd. De laatste jaren stond het gebouw leeg en het had niet veel gescheeld of de school was gesloopt. Maar dankzij de benoeming tot rijksmonument en de nieuwe invulling door het ROC Mondriaan is het gebouw nu weer verzekerd van een stralende toekomst.

Behouden, terugbrengen en toevoegen

In nauw overleg met Monumentenzorg Den Haag is er op drie niveaus gewerkt aan de renovatie en restauratie van het gebouw. Alles onder een overkoepelende strategie van behouden, terugbrengen en toevoegen. Zo zijn belangrijke stijlkenmerken en elementen behouden of gerestaureerd. Verloren gewaande puien zijn achter voorzetwanden vandaan gehaald en het tegelwerk is hersteld, waardoor de verborgen schoonheid van het gebouw weer is onthuld.

Oorspronkelijke karakteristieke elementen, zoals de muurschildering van Marius de Leeuw, zijn behouden en in ere hersteld. Daarnaast is, op basis van kleurhistorisch onderzoek door Willianne van der Sar, een passend kleurconcept opgesteld. Dat is door het hele gebouw – zowel binnen als buiten – doorgevoerd, waardoor bestaande en nieuwe elementen goed zijn samengebracht.

Nieuwe ingrepen zijn op een gebalanceerde manier vormgegeven met oog voor detail, kleur en sfeer. Soms als duidelijke toevoeging, dan weer bescheiden. Zo zijn de trapleuningen op een verfijnde manier verhoogd en zijn er bij de ramen subtiele doorvalbeveiligingen toegevoegd om te voldoen aan de huidige maatstaven uit het bouwbesluit. Daarnaast is het gebouw volledig voorzien van nieuwe installaties. Deze zijn bewust in het zicht – aan de plafonds van de verkeersruimtes – geplaatst om de originele structuur van het gebouw weer te tonen en zelfs visueel te versterken.

Voor een jong monument als De Meppel werkt de aanpak van 'behouden, terugbrengen en toevoegen' bijzonder goed. Deze gebalanceerde en niet conserverende aanpak geeft de mogelijkheid om te behouden en te repareren wat waardevol is, maar ook de 'littkens' van het gebruik – en daarmee het levensverhaal van het gebouw – te laten zien.

Archiefbeeld uit 2020/2021: het atrium als tijdelijk onderkomen van het Residentie Orkest. Door verschillende vormen van tijdelijk gebruik waren veel karakteristieke elementen minder zichtbaar of helemaal verdwenen.

Sámen met het ROC, binnen beperkt budget en kort tijdsbestek

ROC De Meppel in Den Haag door Bureau Kroner

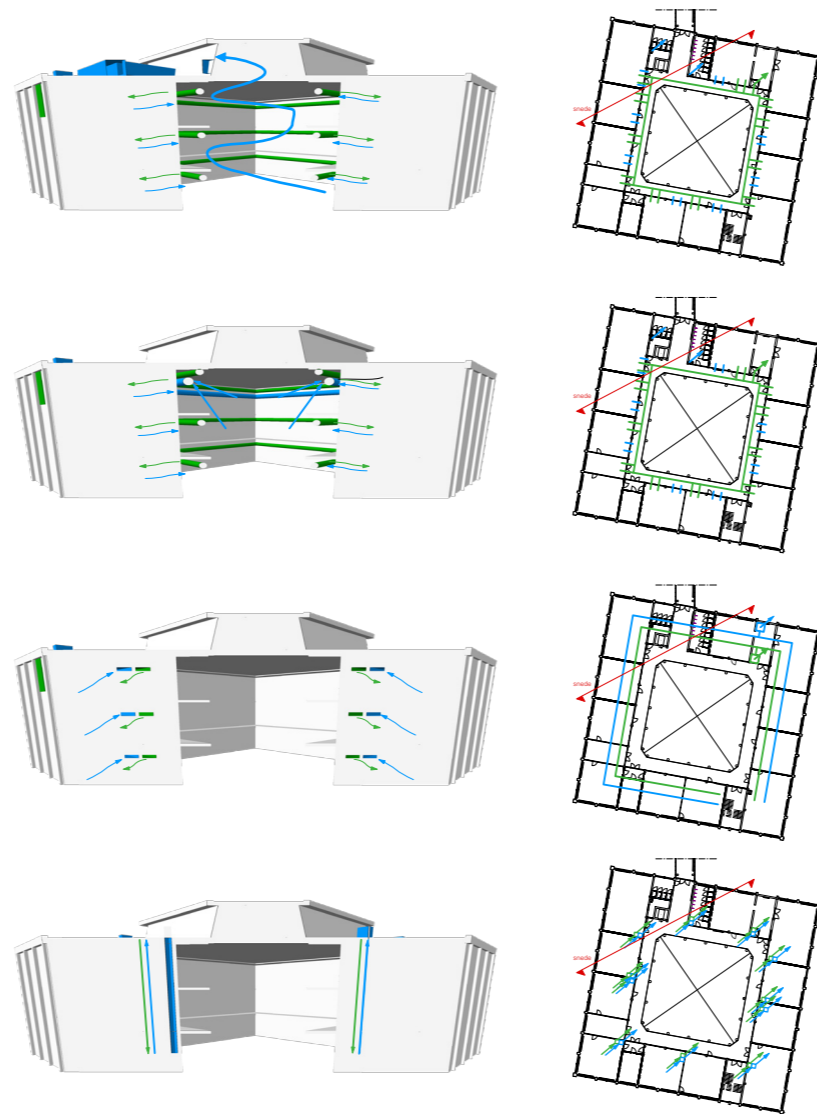
Februari 2021: Een van de workshops met docenten, teamleiders en directie.

April 2021: Vlekkenplan naar aanleiding van workshops met docenten, teamleiders en directie. Uitgangspunt was om levendigheid en kruisbestuiving door de hele school te realiseren.

December 2021: Kleuren-analyse op locatie ten behoeve van het opstellen van een gefundeerd kleurschema voor binnen en buiten.

Studies naar verschillende installatieconcepten met consequenties voor de positionering van installaties binnen en buiten het gebouw.

Februari 2022: Met Monumentenzorg Den Haag, de uitvoerders en de bouwinspecteurs op locatie om tijdens de voorzichtige start van de sloop de ontwerpuitgangspunten en bouwkundige ingrepen gezamenlijk vast te stellen.

Duurzaamheid en Frisse School

De grootste ambitie was om het monumentale gebouw te laten voldoen aan de huidige normen voor Frisse Scholen B én te verduurzamen, zonder het oorspronkelijke karakter van de ruimtes en de hoofdstructuur aan te tasten.

Er is gekozen voor verduurzaming van de schil, maar alleen waar dat mogelijk is: al het glas is vervangen door monumentenglas en de daken zijn volledig geïsoleerd. In de gevels is de beton- en metselwerkstructuur juist niet na-geïsoleerd om het bestaande beeld te behouden en het bouwfysische evenwicht niet te verstoren. Voor de benodigde elektra zijn vierhonderd zonnepanelen op het dak geplaatst. De bestaande aansluiting op de stadsverwarming is wel gehandhaafd, maar alleen voor de bijverwarming op koude dagen. Met deze ingrepen is het energielabel van G naar A+ gegaan.

In de school is gezorgd voor een prettig binnenklimaat volgens de normen van Frisse Scholen B. Alle ruimtes worden geventileerd door middel van nieuwe WTW-installaties en gekoeld of verwarmd. Alle lokalen zijn individueel te regelen op temperatuur en luchtverversing. Daarnaast is buitenzonwering geïntegreerd in de oorspronkelijke kozijnen. En de ramen zijn in alle lokalen (weer veilig) te openen dankzij de toegevoegde doorvalbeveiliging.

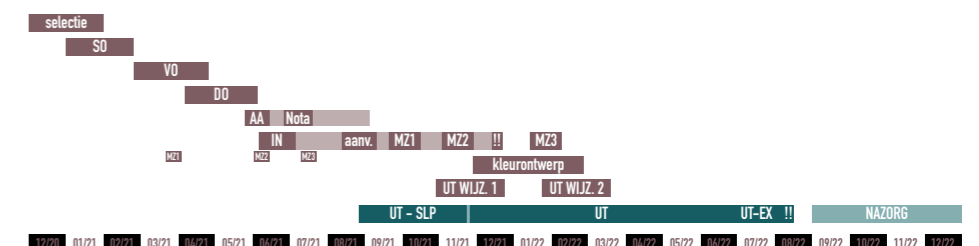
In de gevel zijn de ventilatieroosters – inclusief tussenkalven – uit de jaren negentig verwijderd, waardoor het glasoppervlak is toegenomen. Ook alle verlaagde plafonds in de lokalen en de gangen zijn weggehaald. Er is bewust gekozen om de hoofdkanalen in de verkeersruimtes te plaatsen. Hierdoor konden de plafonds van de lokalen tussen de balkenstructuur worden aangebracht, waardoor de gebouwstructuur weer helemaal in beeld is gekomen en de daglichtinval is toegenomen.

Nauwe samenwerkingen

Binnen de bestaande structuur van het gebouw is – samen met docenten en studenten – gezocht naar een verdeling van praktijk- en theorie ruimtes die de onderlinge kruisbestuiving bevordert én flexibiliteit geeft voor toekomstige programmawisselingen. Zo kan De Meppel goed inspelen op toe- en afnames binnen het leerlingenbestand van de verschillende opleidingen én sluit het nieuwe gebouw daadwerkelijk aan bij de wensen van de gebruikers.

Daarnaast is er voor dit project een nauwe samenwerking tussen architect, aannemer, monumentenzorg en opdrachtgever geweest. Aangezien De Meppel een harde deadline had om vanaf het begin van het schooljaar 2022/2023 in het nieuwe gebouw te starten, moest de totale renovatie (start ontwerp tot aan ingebruikname) in een recordtempo van slechts anderhalf jaar tijd worden uitgevoerd.

In het iteratieve en innovatieve proces zijn inventarisatie, ontwerp en bouwkundige (en daarmee ook financiële) beslissingen telkens gelijktijdig genomen. Goed overleg met de opdrachtgever, Monumentenzorg Den Haag en de andere adviseurs waren hiervoor zeer belangrijk. Ook de bijdrage – in alle fases van het proces – van aannemer Breijer uit Rotterdam was hiervoor van wezenlijk belang. Dat heeft het mogelijk gemaakt om het project binnen het gestelde budget én het gevraagde (zeer korte) tijdsbestek te realiseren.

De strakke planning van het project in beeld

Levendige campus voor de toekomst

ROC De Meppel in Den Haag door Bureau Kroner

Bij toevoegingen, zoals de nieuwe keukens, is gekeken naar de originele ontwerpprincipes 'zicht en licht'. De toegevoegde wanden zijn op een afwijkende manier vormgegeven en gematerialiseerd.

Door het hele gebouw zijn de 'littkens' van het gebruik door de jaren heen te zien, bijvoorbeeld op plekken waar een deur of een aanbouw heeft gezeten. Samen vertellen ze het levensverhaal van het gebouw.

Voor het gehele gebouw is een kleurconcept doorgevoerd op basis van kleurhistorisch onderzoek. Ook nieuwe elementen zoals de kanalen sluiten zo aan bij de bestaande architectuur.

Culturele waarde

Van tijdelijk gebruik en later zelfs leegstand naar een passende nieuwe invulling voor de komende twintig tot dertig jaar. Dat is wat de renovatie van De Meppel heeft opgeleverd. Het gebouw is niet alleen van de sloop gered, maar biedt ook meerwaarde in gebruik en ruimte. Juist voor het praktijkonderwijs van het ROC geeft de oorspronkelijke opzet voor technisch onderwijs – met grote lokalen en transparante wanden – ongekende mogelijkheden. Zo veel ruimte zou voor dit programma in een nieuwbouwproject nooit gerealiseerd zijn.

Met de renovatie en het hergebruik van De Meppel blijft bovendien een bijzondere wederopbouwschool behouden voor Den Haag Zuidwest. Door het gebouw terug te brengen in zijn oorspronkelijke staat en weer te gebruiken als onderwijslocatie wordt de betekenis van het gebouw versterkt, zowel ruimtelijk en programmatisch in de wijk, als architectonisch in het gebouw zelf.

Daarbij versterken zowel het nieuwe programma als de toegevoegde installatieonderdelen de intrinsieke kwaliteiten van het gebouw. Het is mooi om te zien dat de bedoelingen van de oorspronkelijke architecten zich in deze tijd nog steeds manifesteren. Juist voor deze nieuwe functie bieden de opzet en ruimtelijkheid van het gebouw een prachtig en ruim kader voor praktisch beroepsonderwijs.

Levendige campus voor de toekomst

Den Haag Zuidwest is met de komst van De Meppel een levendige campus rijker. Juist deze school, die zich specifiek richt op leerlingen met multiproblematiek – zoals schoolverlaters, oudere leerlingen en statushouders, biedt met de entree-opleidingen een perspectief op een goede opleiding. Voor deze wijk, waar veel sprake is van laaggeletterdheid en jongeren zonder diploma, kan deze laagdrempelige vorm van praktijkonderwijs bijdragen aan oplossingen. De eerste succesverhalen van buurtbewoners zijn al geschreven.

Met de opzet van een heuse campus is het voor alle leerlingen mogelijk om weer in te stromen in het reguliere MBO-onderwijs. Iedereen mag op De Meppel deelnemen aan het onderwijs en tussentijds van richting wisselen. Het doel is vooral om leerlingen te enthousiasmeren voor een leerrichting en achterstanden weg te werken. Daar sluit dit gebouw perfect op aan. De oorspronkelijke transparantie is behouden en op veel plaatsen versterkt; dat zorgt voor openheid, contact en oriëntatie op de beroepspraktijk, het hoofddoel van ROC Mondriaan.

Archiefbeeld uit 1981: de R.K. Technische school St. Paulus in gebruik. Twee koks van de culinaire afdeling tonen hun werk.

Heden en verleden komen samen

ROC De Meppel in Den Haag door Bureau Kroner

Archiefbeeld uit 1961: de voormalige R.K. Technische school St. Paulus, vlak na de oplevering. Een beeldbepalende, bijzondere functie in het stedenbouwkundig plan van Dudok voor Den Haag Zuidwest.

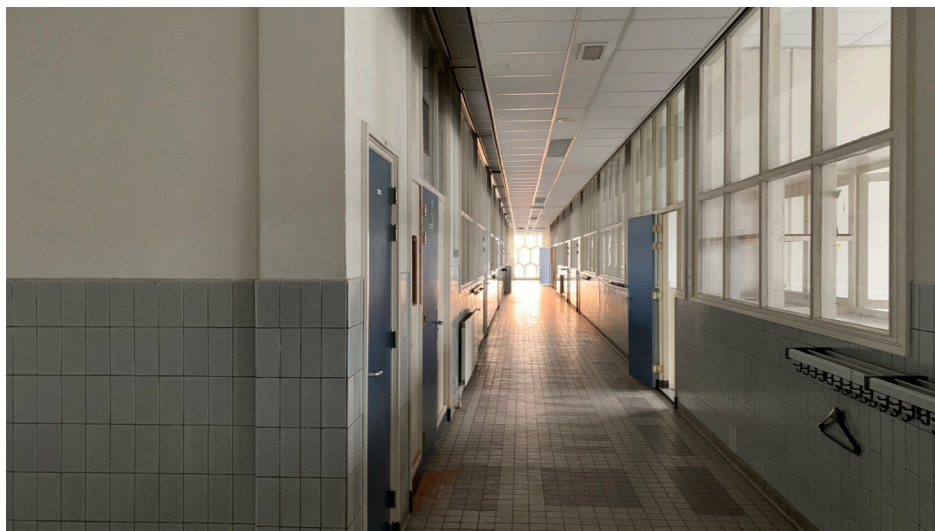
Dankzij de renovatie blijft deze bijzondere school behouden voor Den Haag Zuidwest. Ook in de gevel zijn de kleuren gebaseerd op uitgebreid kleurhistorisch onderzoek door Willianne van der Sar.

Archiefbeeld uit 2002: na de renovatie in de jaren negentig was de oorspronkelijke kozijnindeling opgesplitst door een tussenkalf ten behoeve van zonwering en grote ventilatioosters.

In de gevel zijn de later toegevoegde ventilatioosters verwijderd en is nieuwe zonwering toegepast. Dankzij een zorgvuldig in stijl ontworpen nieuwe doorvalbeveiliging zijn de ramen van de lokalen weer te openen.

Archiefbeeld uit 2020: in zowel de gangen als de lokalen was een verlaagd plafond toegevoegd om de installaties uit het zicht te houden.

Nu zijn de verlaagde plafonds verwijderd en installaties toegevoegd in de gangen. Hierdoor is de oorspronkelijke architectuur versterkt en kan er meer daglicht naar binnen vallen. Daarnaast zijn aan het einde van de gangen nog spreekruimtes toegevoegd.

Oorspronkelijke karakteristieke elementen, zoals de muurschildering van Marius de Leeuw, zijn behouden en in ere hersteld. Toevoegingen zijn subtiel doorgevoerd, zoals de verhoging van de trapleuning.

Opdrachtgever	Stichting ROC Mondriaan	Bruto vloeroppervlakte	ca. 10.000 m ²
Ontwerp	Bureau Kroner	Netto vloeroppervlakte	ca. 8800 m ²
Projectarchitecten	Mark Graafland, Timo van de Ven	Programma	Regionaal opleidingscentrum in een rijksmonument met een mix aan theorielokalen en ruimtes voor praktijkonderwijs (o.a. autogarage, horeca-keukens, timmerwerkplaats en een zorgvoening)
Medewerkers	Emma van Asselt, Rick van Vliet	Datum voorlopig ontwerp	April 2021
Bouwmanagement	Alphaplan	Datum definitief ontwerp	Juni 2021
Adviseur constructie	Oostveen Engineering	Aanvang bouw	Oktober 2021
Adviseur installaties	M3E Groep	Oplevering	September 2022
Adviseur bouwfysica	M3E Groep	Fotografie	Teo Krijgsman
Adviseur bouwhistorie	OOM Advies		
Kleurhistorisch onderzoek	Color Conservation		
Terreinontwerp	ipv Delft		
Aannemer	Breijer Projecten		
Installateur E	Schoonderbeek		
Installateur W	Van Dorp		

NB Zie ook de verschillende artikelen over dit project, bijvoorbeeld:
 - een bespreking in de Architect via dearchitect.nl/280014/bureau-kroner-renoveert-in-den-haag-monumentale-school-tot-inspirerende-roc-campus
 - een bespreking door Harm Tilman via harmtilman.nl/blog/creatieve-renovatie-hergebruik-van-sint-paulusschool-tot-regionaal-opleidingscentrum-in-den-haag-door-bureau-kroner